

?stenmeyen Ö?renci Davran??lar? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?stenmeyen Ö?renci Davran??lar? Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23976>

Özet

İstenmeyen Ö?renci Davran??lar? Ölçe?i (?ÖDÖ), ilkö?retim ö?rencileri aras?ndaki **istenmeyen davran??lar?** sistematik olarak ölçmek amacıyla Buket Alka? tarafından 2010 y?l?nda yüksek lisans tezi kapsam?nda geli?tirilmis? öz bildirim tipi bir araçtır. Bu ölçek, ö?rencilerin e?itim ortamlar?nda sergiledi?i olumsuz davran??lar? dört temel boyutta (Kurallara Uymama, Ki?ilere Zarar Verme, A?a??lama ve Kendine Zarar Verme) de?erlendirmektedir. Ölçek, 4'lü Likert tipi derecelendirme yap?s?n? kullanmakta olup, psikometrik analizler sonucunda 29 maddeden olmuştur.

Ölçe?in güvenilirlik çal??mas?nda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsay?s? .83 olarak bulunmuştur. Geçerlik çal??malar? ise Temel Bile?enler Analizi ile gerçekte?tirilmis? ve ölçe?in dört faktörlü bir yap? sergiledi?i tespit edilmiştir. ?ÖDÖ, ilkö?retim ça??ndaki ö?rencilerin davran?? sorunlar? üzerine yap?lacak ara?t?rmalar ve pedagojik müdahaleler için de?erli bir kaynak sa?lamaktadır.

Anahtar Kelimeler

İstenmeyen ö?renci davran??lar?, davran?? sorunlar?, ilkö?retim, psikometrik, ölçek geli?tirme, Cronbach Alfa, okul disiplini.

Yazarlar

Buket Alka?

Amaç

İstenmeyen Ö?renci Davran??lar? Ölçe?i'nin temel amacı, ilkö?retim kademesindeki ö?renciler aras?nda gözlemlenen istenmeyen ve uyumsuz davran??lar?n türlerini, s?kl??n? ve yo?unlu?unu bilimsel yöntemlerle belirlemektir. Ölçek, bu davran??lar?n alt?nda yatan faktörleri ve yaygınlık düzeylerini ortaya koyarak, e?itim bilimleri ve okul psikolojisi alan?nda çal??an ara?t?rmacılara ve uygulayıcılara veri sa?lamak üzere tasarlanmıştır.

Ayrıca bu ölçek, ö?rencilerin sergiledi?i davran?? bozuklukları'nın erken te?his edilmesine ve bu davran??lar? azaltmaya yönelik etkili okul temelli müdahale programları'nın geli?tirilmesine zemin hazırlamaktadır. Ölçe?in geli?tirilmesi, 2010 y?l?nda Ankara Üniversitesi E?itim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülen bir yüksek lisans tezi kapsam?nda gerçekte?tirilmiştir.

Yapı

İstenmeyen Ö?renci Davran??lar? Ölçe?i (?ÖDÖ), ö?rencilerin okul ve sosyal çevredeki olumsuz eylemlerini ölçen dört alt boyuttan olu?an çok faktörlü bir yapıyı temsil etmektedir. Ölçe?in nihai

formunda toplam 29 madde bulunmaktadır. Bu maddeler, ö?rencilerin hem di?er bireylere hem de kendilerine yönelik sergiledikleri zararlı ve kural dışı davran??lar? kapsamaktadır.

Ölçe?in alt boyutlar? ve madde say?lar? ?u ?ekildedir:

Kurallara Uymama (8 madde): Sınıf veya okul ortam?nda belirlenen düzenleyici kurallara kar?? gelme ve otoriteye direnme e?ilimlerini ölçer. Örnek madde: "Derste izin alarak konu?urum." (Ters madde olabilir).

Ki?ilere Zarar Verme (10 madde): Ba?ka ö?rencilere yönelik fiziksel veya psikolojik zarar verme, zorbalık ve alay etme gibi saldırgan davran??lar? içerir. Örnek madde: "Ö?rencilerle alay eder, dalga geçerim."

A?a??lama (6 madde): Akranlar? küçük dü?ürme, onur kırıcı veya cinsel içerikli ?akalar yapma gibi sosyal kabulü zedeleyici davran??lar? kapsar. Örnek madde: "Ö?rencilere cinsel içerikli ?akalar yapar?m."

Kendine Zarar Verme (5 madde): Bireyin kendi vücuduna veya sa?lığına yönelik riskli ve tehlikeli eylemleri içerir. Örnek madde: "Kesici bir cisimle vücudumu çizerim (faça çekerim)."

Geçerlik

Ölçe?in geçerlik çal??malar?, yap? geçerlili?ini incelemek amacıyla **Temel Bile?enler Analizi Yöntemi** kullanılarak yürütülmü?tür. Analiz sürecinde döndürme tekni?i olarak Varimax dik döndürme yöntemi tercih edilmi?tir. Ba?langıçta 41 maddeden olu?an veri seti analiz edilmi?tir.

İlk analiz sonuçlar?, öz de?eri 1.00'n üzerinde yedi faktörlü karma??k bir yapıya i?aret etmi?tir. Bu çok faktörlü yapı?ın, alt faktörlerin güvenilirli?ini olumsuz etkilemesi ve teorik beklentilerle uyumlu bir isimlendirmeyi güçle?tirmesi nedeniyle daha sade bir yapıya ula??ılması hedeflenmi?tir. Saçılım grafi?i (scree plot) incelendi?inde, dördüncü faktöre kadar belirgin bir dü?ü? gözlenirken, be?inci faktörden sonra yatay bir seyir izlenmi?tir. Bu bulgular ??????nda, ölçe?in öz de?eri 1.50 üzerinde olan dört faktörlü bir yapıya indirilmesi kararla?tırılmı?tır.

Nihai dört faktörlü yapı? olu?turmak için, birden fazla faktörde benzer yük de?erleri alan ve madde öz de?erleri düşük olan toplam 12 madde (1, 3, 12, 16, 17, 18, 23, 25, 26, 28, 33 ve 38. maddeler) analizden ç?karılmı?tır. Bu titiz çal??ma sonucunda, ölçek 29 maddelik, dört faktörlü ve yapısal olarak geçerli bir form kazanmı?tır.

Güvenirlik

?stenmeyen Ö?renci Davran??lar? Ölçe?i'nin iç tutarlılık güvenilirli?i, yaygın olarak kullanılan Cronbach Alfa katsayı?s? hesaplanarak belirlenmi?tir. Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda, ölçe?in genel iç tutarlılık katsayı?s? **.83** olarak rapor edilmi?tir.

Psikometrik standartlara göre .70 ve üzeri Cronbach Alfa değerleri, ölçeğin maddelerinin ölçülmek istenen yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. .83 değeri, ÖDÖ'nün yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip, güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesinde kullanılan temel istatistiksel yöntem Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) olmuştur. Bu analiz, ölçekte yer alan maddeler arasındaki ilişkileri inceleyerek, maddelerin hangi temel boyutlar altında toplandığını tespit etmeye odaklanmıştır. Faktörlerin daha kolay yorumlanabilmesi ve birbirinden ayrışması amacıyla dik döndürme tekniklerinden Varimax tercih edilmiştir.

Analiz sürecinde başlangıçta yedi faktör önerilmiş olsa da, ölçeğin teorik yapısı ve pratik kullanımını optimize etmek amacıyla dört faktörlü çözüme geçilmiştir. Bu dört faktörlü yapı, ölçeğin toplam varyansının önemli bir kısmını açıklamakta ve kuramsal olarak belirlenen davranış alt boyutlarıyla (Kurallara Uymama, Kişilere Zarar Verme, Aşırı İyilik, Kendine Zarar Verme) uyum sağlamaktadır.

Araç

Test Türü: Geliştirme Ölçeği (Öz Bildirim)

Format: 4'lü Likert Ölçeği (1=her zaman - 4=hiç)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Öğrenci

Yaş Grubu: İlköğretim öğrencileri

Popülasyon Detayları: Çalışma, ilköğretim öğrencileri örneklemi üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Psikometrik yöntemlerle geliştirilmiş bir ölçek olup, 29 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Yüksek puanlar istenmeyen davranışların sıklığını yüksek olduğunu göstermektedir (Likert derecelendirmesi ters kodlanmıştır olabilir: 1=her zaman, 4=hiç).

Anahtar Kelimeler

Eğitim psikolojisi, okul disiplini, öğrenci davranışları, psikometrik özellikler, Temel Bileşenler Analizi, yüksek lisans tezi, davranışsal değerlendirme.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilinmiyor

Bağımlık E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yazma Adresi: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (2010 tez çalışması kapsamında)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği, Buket Alka tarafından 2010 yılında yüksek lisans tezi olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin akademik veya ticari amaçlarla kullanım için sorumlu yazar Buket Alka'dan izin alınması tavsiye edilmektedir.

Tezin orijinal linki YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde mevcuttur: tez.yok.gov.tr

Kaynaklar

Alka, B. (2010). *İlköğretim öğrencileri arasındaki istenmeyen öğrenci davranışlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi burada indirilebilir: [istenmeyen-ogrenci-davranislari-olcegi-toad.pdf](#)

İstenmeyen Öğrenci Davranışları Ölçeği Maddeleri

Ölçek, 29 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir alt boyut, ilgili davranış kategorisine ait örnek bir madde ile listelenmiştir:

Kurallara Uymama (8 m): Derste izin alarak konuşurum.

Kişilere Zarar Verme (10 m): Öğrencilerle alay eder, dalga geçerim.

Aşağılama (6 m): Öğrencilere cinsel içerikli şakalar yaparım.

Kendine Zarar Verme (5 m): Kesici bir cisimle vücudumu çizirim (faça çekerim).